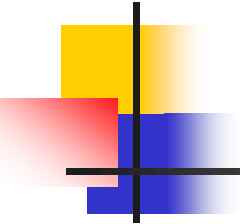
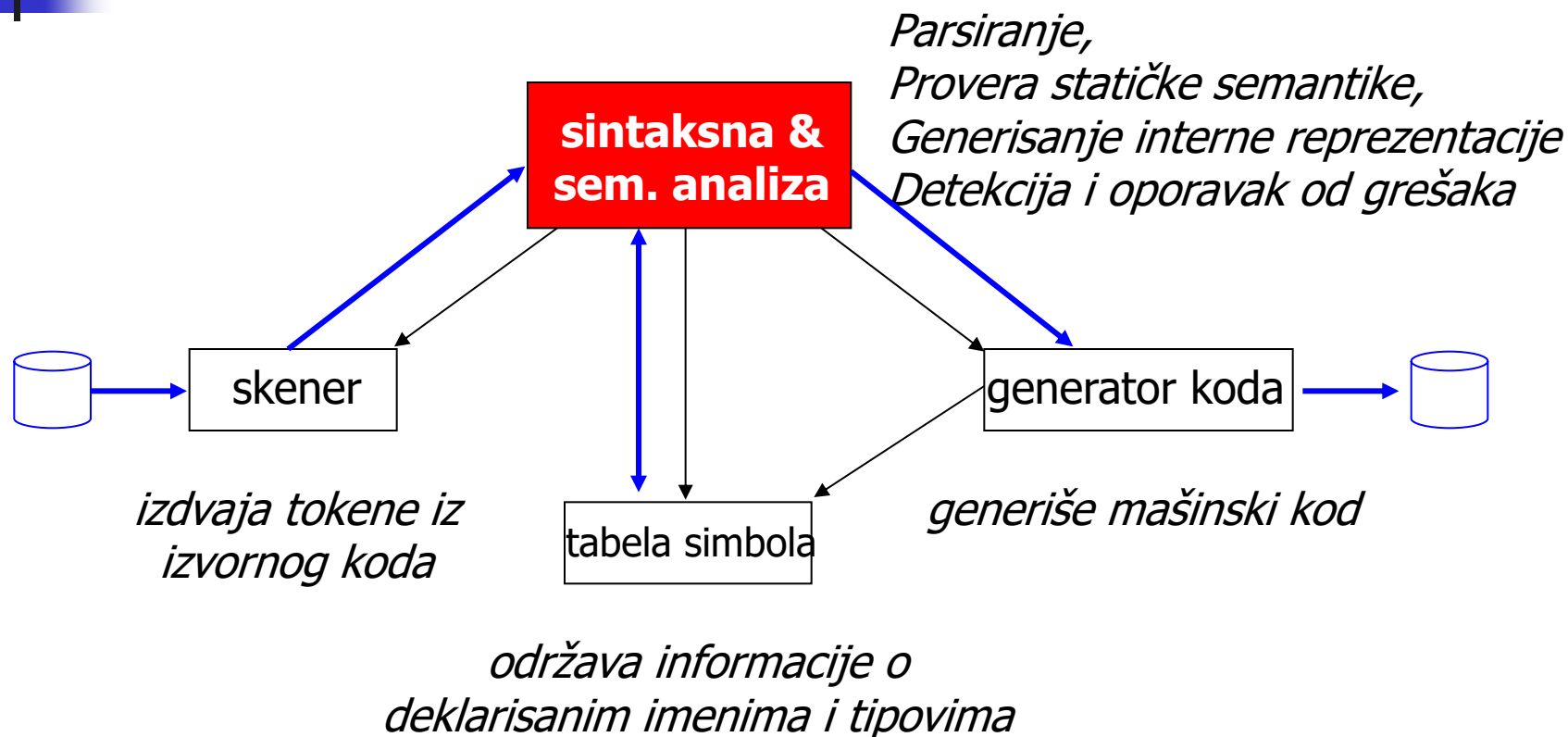

Programski prevodioci 1

Lekcija – Sintaksna analiza

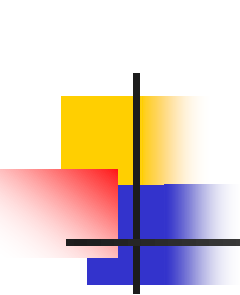
-
- Uloga sintaksno/semantičke analize
 - Gramatike
 - Višeznačnost gramatika
 - Klasifikacija gramatika

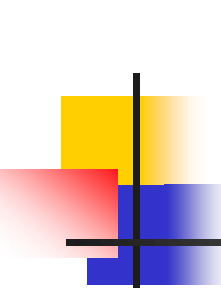
Uloga sintaksno-semantičke analize

→ Poziva: sintaksno upravljano prevođenje

→ tok podataka

-
- Uloga sintaksno/semantičke analize
 - Gramatike
 - Višeznačnost gramatika
 - Klasifikacija gramatika

Bezkontekstna gramatika

- Bezkontekstna gramatika G opisana je uređenom četvorkom $(V_N, V_T, P, \langle S \rangle)$ gde:
 - V_N predstavlja skup neterminalnih simbola, npr. $V_N = \{\langle S \rangle, \langle A \rangle, \langle B \rangle\}$.
 - V_T predstavlja skup terminalnih simbola, npr. $V_T = \{a, b, c, d\}$. $V = V_T \cup V_N$ predstavlja skup gramatičkih simbola.
 - P predstavlja skup smena (produkcija) oblika $\langle X \rangle \rightarrow \alpha$, gde $\langle X \rangle \in V_N$ a α na predstavlja proizvoljan niz od nula ili više gramatičkih simbola.
 - $\langle S \rangle \in V_N$ predstavlja startni neterminal.

BNF Notacija

<i>terminalni simboli</i>	pišu se bez zagrada (ident, +, -)
<i>neterminalni simboli</i>	pišu se u zagradama (<Expr>, <Term>)
<i>strane smene</i>	razdvajaju se sa ::= ili →

BNF gramatika za aritmetičke izraze

```
<Expr>    → <Sign> <Term>
<Expr>    → <Expr> <Addop> <Term>
<Sign>    → +
<Sign>    → -
<Sign>    → ε
<Addop>   → +
<Addop>   → -
<Term>    → <Factor>
<Term>    → <Term> <Mulop> <Factor>
<Mulop>   → *
<Mulop>   → /
<Factor>  → ident
<Factor>  → number
<Factor>  → ( <Expr> )
```

- Alternative su transformisane u posebne smene
- Ponavljanje se mora izraziti rekurzijom

Prednosti

- manje meta simbola (bez |, (), [], {})
- Lakše napraviti sint. stablo

Mane

- više smena

EBNF Notacija

Extended Backus-Naur form
(BNF + reg. izrazi)

John Backus: razvio prvi Fortran compiler
Peter Naur: editovao Algol60 specifikaciju

<i>simbol</i>	<i>značenje</i>	<i>primeri</i>
string	Predstavlja “sam sebe”	"=", "while"
ime	predstavlja T ili NT simbol	ident, Statement
=	razdvaja strane smene	A = b c d .
•	završava smenu	
 	Razdvaja alternative	a b c značenje a or b or c
(...)	grupiše alternative	a (b c) značenje ab ac
[...]	opcionni deo	[a] b značenje ab b
{...}	ponavljajući deo	{ a } b značenje b ab aab aaab ...

Konvencije

- Terminalni simboli počinju malim slovom (npr. ident)
- Neterminalni simboli počinju velikim slovima (npr. Statement)

EBNF, Sintaksni dijagrami

Smene

$\text{Expr} = ["+" \mid "-"] \text{Term} \{ ("+" \mid "-") \text{Term} \}.$
 $\text{Term} = \text{Factor} \{ ("*" \mid "/") \text{Factor} \}.$
 $\text{Factor} = \text{ident} \mid \text{number} \mid "(" \text{Expr} ")".$

Terminalni simboli

Obični TS: $"+"$, $"-"$, $"*"$, $"/"$, $"("$, $)"$
(samo 1 instanca)

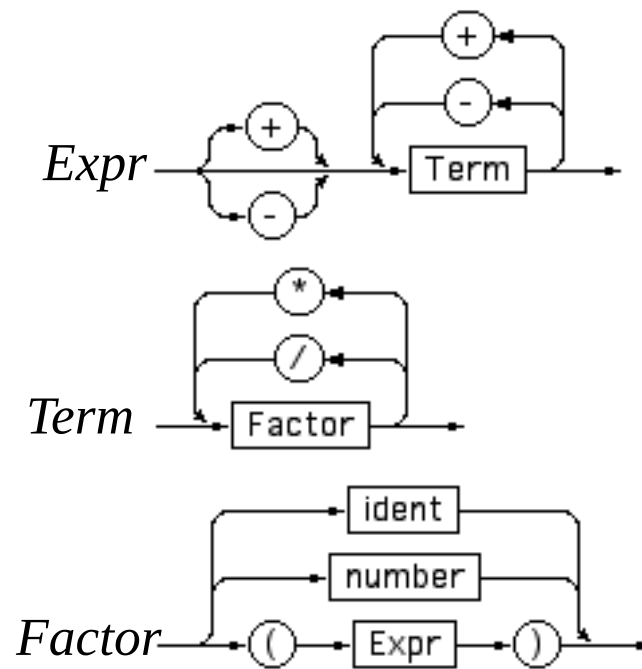
klase TS: ident, number
(više instanci)

Neterminalni simboli

Expr, Term, Factor

Startni simbol

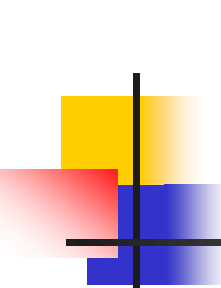
Expr

Terminologija

- **Alfabet** posmatrane gramatike – skup terminala V_T
- **Sentencijalna forma** – proizvoljan niz gramatičkih simbola
 - oznaka $\alpha, \beta, \dots$ ili $ABCD, XYZ, \dots$
- **Sentenca** – sekvenca terminalnih simbola opisanih gramatikom
 - Oznaka $uvw, \dots$
- **Gramatičko izvođenje**, u oznaci
$$\beta <X> \gamma \Rightarrow \beta \alpha \gamma$$

predstavlja primenu neke gramatičke smene $<X> \rightarrow \alpha$ da bi se u nekom nizu gramatičkih simbola (takozvanoj sentencijalnoj formi) $\beta <X> \gamma$ zamenilo pojavljivanje leve strane smene odgovarajućom desnom stranom.

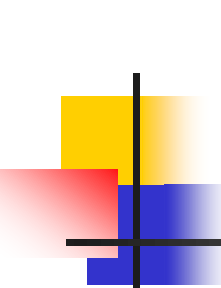
Terminologija (nastavak)

- $\Rightarrow^+$ izvođenje u jednom ili više koraka

$$\alpha \Rightarrow \beta \Rightarrow \dots \Rightarrow \gamma$$

- $\Rightarrow^*$ naziva se izvođenje u nula ili više koraka.
- **Redukcija** – obrnuto od izvođenja, zamena desne strane smene levom u nekoj sent. formi
- **Jezik** opisan gramatikom G , u oznaci $L(G)$ predstavlja skup svih sentenci koje se mogu izvesti iz startnog neterminala $\langle S \rangle$ u nula ili više koraka izvođenja:

$$L(G) = \{x \mid \langle S \rangle \Rightarrow^* x, x \in V_T^*\}$$

Primer

Gramatika G1:

1. $\langle S \rangle \rightarrow a \langle A \rangle c \langle B \rangle$
2. $\langle S \rangle \rightarrow \langle B \rangle d \langle S \rangle$
3. $\langle B \rangle \rightarrow a \langle S \rangle c \langle A \rangle$
4. $\langle B \rangle \rightarrow c \langle A \rangle \langle B \rangle$
5. $\langle A \rangle \rightarrow \langle B \rangle a \langle B \rangle$
6. $\langle A \rangle \rightarrow a \langle B \rangle c$
7. $\langle A \rangle \rightarrow a$
8. $\langle B \rangle \rightarrow b$

Izvođenje:

$$\begin{array}{ccccccc} \langle S \rangle & \Rightarrow & a & \langle A \rangle & c & \langle B \rangle & \Rightarrow & a & a & c & \langle B \rangle & \Rightarrow & a & a & c & b \\ \uparrow & & & \uparrow & & & & & & \uparrow & & & & & & \\ 1 & & & 7 & & & & & & 8 & & & & & & \end{array}$$

$aacb \in L(G1)$

Terminologija (nastavak)

- **levo izvođenje (engl. leftmost derivation)** - u svakom koraku izvođenja zamenjivan prvi neterminal s leve strane

$\langle S \rangle \Rightarrow_{lm} a \langle A \rangle c \langle B \rangle \Rightarrow_{lm} a a c \langle B \rangle \Rightarrow_{lm} a a c b$

- **desno izvođenje (engl. rightmost derivation)** - u svakom koraku izvođenja zamenjuje se krajnje desni neterminal u sentencijalnoj formi

$\langle S \rangle \Rightarrow_{rm} a \langle A \rangle c \langle B \rangle \Rightarrow_{rm} a \langle A \rangle c b \Rightarrow_{rm} a a c b$

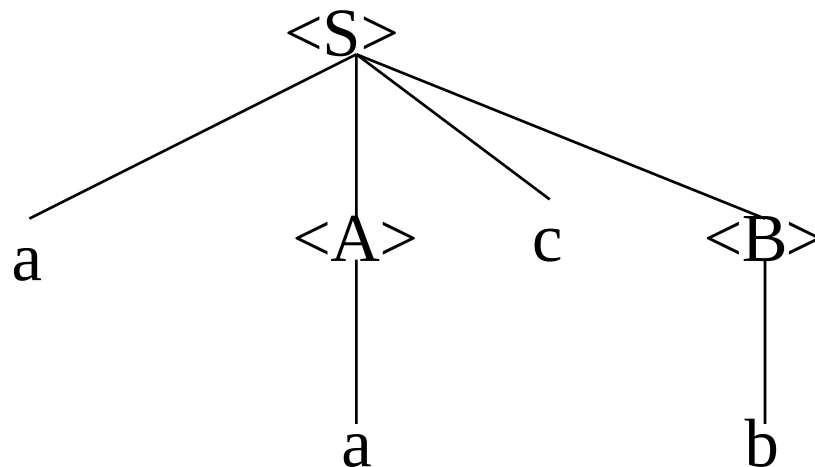
- **Parser** je procedura koja na osnovu date gramatike utvrđuje, za zadatu sekvencu, pripadnost sekvence jeziku opisanom datom gramatikom i njeno izvođenje iz startnog neterminala

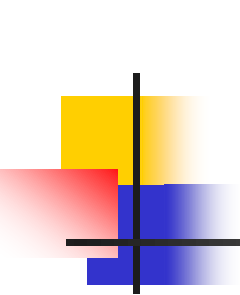
Terminologija (nastavak)

- **Stablo izvođenja** je grafička predstava izvođenja

$\langle S \rangle \Rightarrow a \langle A \rangle c \langle B \rangle \Rightarrow a a c \langle B \rangle \Rightarrow a a c b$
 ↑ ↑ ↑
 1 7 8

- Izvođenje $\langle X \rangle \rightarrow Y Z$ V se u stablu izvođenja predstavlja na taj način što čvor $\langle X \rangle$ ima čvorove naslednike Y, Z i V navedenim redosledom..

-
-
- Uloga sintaksno/semantičke analize
 - Gramatike
 - Višeznačnost gramatika
 - Klasifikacija gramatika

Višeznačnost gramatike

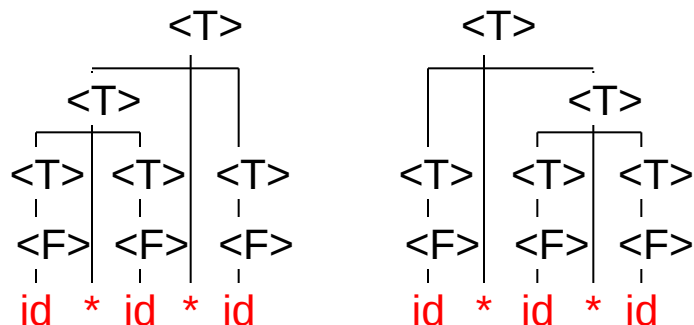
Ako je gramatika višeznačna, za jednu sentencu moguće je odrediti više različitih stabala izvođenja

Primer

$\langle T \rangle \rightarrow \langle F \rangle \mid \langle T \rangle * \langle T \rangle$
 $\langle F \rangle \rightarrow \text{id}$

sentenca: id * id * id

Za ovu sentencu moguće je konstruisati dva sintaksna stabla:

Ovo je nepoželjno svojstvo pri prevođenju.

Otklanjanje višeznačnosti

Primer

$\langle T \rangle \rightarrow \langle F \rangle \mid \langle T \rangle * \langle T \rangle$
 $\langle F \rangle \rightarrow \text{id}$

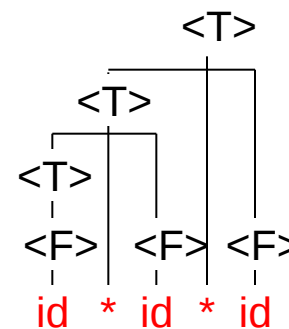
Jezik nije dvosmislen, samo gramatika

Gramatika se može transformisati u

$\langle T \rangle \rightarrow \langle F \rangle \mid \langle T \rangle * \langle F \rangle$
 $\langle F \rangle \rightarrow \text{id}$

Tako da $\langle T \rangle$ ima veći prioritet od $\langle F \rangle$

Sada postoji samo jedno sintaksko stablo

Dvosmislenost u prog. jezicima

Primer: *Dangling Else (viseće Else)*

```
<Stmt> →    if <Expr> then <Stmt>
            |    if <Expr> then <Stmt> else <Stmt>
            |    other Stmts
```

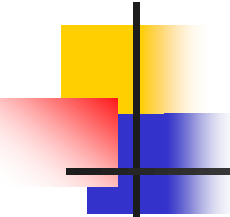
Razmotrimo sentencu:

If E_1 then if E_2 then S_1 else S_2

Ova sentenca ima dva stabla izvođenja.

Moguće rešenje (else se pridružuje najbližem neuparenom then)

```
<Stmt>      →  <Matched>
              |  <Unmatched>
<Matched> →  if <Expr> then <Matched> else <Matched>
              |  other Stmts
<Unmatched> → if <Expr> then <Stmt>
              |  if <Expr> then <Matched> else <Unmatched>
```


Dvosmislenost u prog. jezicima (2)

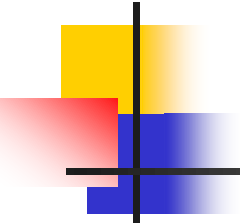
Primer: *Dvosmislenost kao posledica preklapanja identifikatora*

`a = f(17)`

Da li je *f* funkcija, ili vektor (u npr. Algolu)?

Da bi se ova dvosmislenost razrešila,
neophodan je semantički kontekst:

- potrebno je poznavati tip simbola *f*

-
- Uloga sintaksno/semantičke analize
 - Gramatike
 - Višeznačnost gramatika
 - Klasifikacija gramatika

Klasifikacija gramatika

Noam Chomsky (1956)

Gramatike su skupovi smena opšteg oblika $\alpha \rightarrow \beta$.

klasa 0 Neograničene gramatike (α i β proizvoljni)

npr: $\langle A \rangle \rightarrow a \langle A \rangle b \mid \langle B \rangle c \langle B \rangle$

$a \langle B \rangle c \rightarrow d$

$d \langle B \rangle \rightarrow bb$

$\langle A \rangle \Rightarrow a \langle A \rangle b \Rightarrow a \langle B \rangle c \langle B \rangle b \Rightarrow d \langle B \rangle b \Rightarrow bbb$

Prepoznaju se Tjuringovim mašinama

klasa 1 Kontekstne gramatike ($|\alpha| \leq |\beta|$)

npr: $a \langle A \rangle \rightarrow a b c$

Prepoznaju se linearno ograničenim automatima

klasa 2 Context-free grammars ($\alpha = NT$)

npr: $\langle A \rangle \rightarrow a b c$.

Prepoznaju se potisnim automatima

klasa 3 Regularne gramatike ($\alpha = NT, \beta = \varepsilon \mid T \mid NT$)

npr: $\langle A \rangle \rightarrow \varepsilon \mid b \langle B \rangle$.

Prepoznaju se konačnim automatima

Samo ove dve klase
su relevantne za
konstrukciju
prevodilaca